

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

16.12.2022. Nr. 1-5/320

**Valsts robežsardzes priekšniekam
ģenerālim Guntim Pujātam**
pasts@rs.gov.lv

Zināšanai:
**Iekšlietu ministram
Mārim Kučinskim**
birojs@iem.gov.lv

Par cilvēktiesību ievērošanu ārkārtējās situācijas laikā

Tiesībsargs ir saņēmis informāciju par to, ka ar starptautiskās nevalstiskās organizācijas “Amnesty International” palīdzību tuvinieki cenšas noskaidrot [..] Republikas pilsoņa [persona A] atrašanās vietu. Saskaņā ar tiesībsarga rīcībā esošo informāciju meklētā persona esot atradusies pie Latvijas un Baltkrievijas robežas 2022.gada 28.novembrī un tajā vai nākamajā dienā veselības stāvokļa dēļ nogādāta ārstniecības iestādē Latvijā. Kopš tā brīža nekāda informācija par meklēto personu un viņas atrašanās vietu nav saņemta ne no pašas personas, ne arī Latvijas atbildīgajām iestādēm.

Ņemot vērā, ka personu uzņemšana valstī humānu apsvērumu dēļ tiek stingri kontrolēta un šo lēmumu pieņem Valsts robežsardze, kā arī Valsts robežsardzes kompetencē ir kontrolēt personu pārvietošanos pār robežu, lūdzu sniegt informāciju par personas [persona A] atrašanās vietu. Proti, vai un kad šī persona uzņemta Latvijā, uz kuru medicīnas iestādi tā nogādāta un vai šobrīd tā atrodas Latvijā. Ja persona neatrodas Latvijā, lūdzu sniegt informāciju par to, kad tā atgriezta Baltkrievijas teritorijā un kurā medicīnas iestādē tika izvērtēts viņa veselības stāvoklis.

Papildus pie tiesībsarga ir vērsusies biedrība “Gribu palīdzēt bēgļiem”, norādot, ka tā vairākkārt ir saņēmusi informāciju par personām, kuras ir šķērsojušas Latvijas un Baltkrievijas robežu un ar apsaldējumiem, kā arī ar citām traumām ir nogādāti slimnīcā, bet pēc palīdzības saņemšanas tiek nogādāti atpakaļ, tādējādi tos pakļaujot veselības un dzīvības apdraudējumam.

Nav šaubu, ka Ministru kabineta 2021.gada 10.augusta rīkojums Nr.518 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” nepieļauj iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa pieņemšanu teritorijā, kur izsludināta ārkārtējā situācija (izņemot aizturēto ārzemnieku

izmitināšanas centru, kā arī robežšķērsošanas vietas), kā arī paredz personu atgriešanu Baltkrievijas teritorijā. Vienlaikus, kā jau tiesībsargs to vairākkārt norādījis iepriekšējā komunikācijā ar atbildīgajām iestādēm, ir nepieciešams samērot valsts drošības intereses ar cilvēktiesību nodrošināšanu arī ārkārtējās situācijas laikā. Proti, neatkarīgi no ierobežojumiem lūgt patvērumu, valstij jāraugās, lai netiktu pārkāpts Satversmes 93. un 95.pants, kā arī Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2. un 3.pants, kas paredz tiesības uz dzīvību, kā arī necilvēcīgas izturēšanās un spīdzināšanas aizliegumu. Šie apstākļi jāņem vērā un rūpīgi jāizvērtē ikreiz, kad tiek veikta personas atgriešana.

Tiesībsargs ir atzinīgi vērtējis Valsts robežsardzes rīcību, uzņemot valstī personas, pamatojoties uz humāniem apsvērumiem, kā arī pildot rīkojumā noteikto pienākumu, personām nodrošināt nepieciešamo medicīnisko palīdzību, kā arī izsniedzot pārtiku un pirmās nepieciešamības preces. Tomēr ir situācijas, kurās, lai izvairītos no nopietniem cilvēktiesību pārkāpumiem, nepietiek tikai ar šādu minimālo prasību izpildi. Proti, pat pēc tam, kad persona ir saņēmusi neatliekamo medicīnisko palīdzību, tā vēl aizvien var būt īpaši ievainojamā stāvoklī. It sevišķi, ja apstākļi, kas radīja nepieciešamību pēc medicīniskās palīdzības, nav mainījušies. Tas īpaši jāņem vērā šobrīd, ziemas laikā, kad gaisa temperatūra pati par sevi var radīt veselības un dzīvības apdraudējuma risku jebkurai personai bez piemērota apģērba un pajumtes. Tāpat nav šaubu, ka mazaizsargātās personas (bērni, seniori utt.) šādam riskam ir pakļautas vēl lielākā mērā. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi situācijās, kad persona ir cietusi no apsaldējumiem vai citām laikapstākļu radītām saslimšanām, ja to dēļ ir nopietni apdraudēta tās veselība vai pat dzīvība, var tikt vērtēta valsts iestāžu atbildība (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā Ahmet Ozkan un citi pret Turciju (pieteikums Nr.21689/93) vai spriedumu lietā Eduard Popa pret Moldovu (pieteikums Nr.17008/07)*). Tādējādi aicinu Valsts robežsardzi rūpīgi izvērtēt radušos praksi attiecībā uz personu atgriešanu Baltkrievijā pēc neatliekamās medicīniskās palīdzības saņemšanas un raudzīties, lai ar šādu rīcību netiktu pārkāpts ne Satversmes 93. un 95.pants, ne arī Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2. un 3.pants.

Tāpat aicinu ņemt vērā un operatīvi reaģēt uz nevalstisko organizāciju, piemēram, biedrības “Gribu palīdzēt bēgļiem” Valsts robežsardzei sniegto informāciju par iespējamiem cilvēktiesību pārkāpumiem vai mazaizsargāto personu atrašanos pie valsts robežas, ieskaitot ziņas par atsevišķu personu vai cilvēku grupas atrašanos zem klajas debess Latvijas teritorijā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzu Valsts robežsardzi sniegt skaidrojumu par situācijām, kas aprakstītas šajā vēstulē. Piemēram, vai pēdējā mēneša laikā personas pēc neatliekamās palīdzības saņemšanas ir tikušas uzreiz atgrieztas Baltkrievijā un kāda ir rīcība šādā situācija. Proti, vai šādos gadījumos, konsultējoties ar ārstniecības personālu, tiek vērtēts ne tikai tas, vai persona var atstāt medicīnas iestādi, bet arī tas, kādas sekas tieši konkrētajai personai, ņemot vērā tai uzstādīto diagnozi, var radīt atgriešana Baltkrievijā u.tml.? Tāpat lūdzu sniegt sīkāku skaidrojumu, pēc kādiem kritērijiem šobrīd tiek lemts par personu uzņemšanu valstī humānu apsvērumu dēļ, ņemot vērā auksto laiku un tā radītos riskus.

Informāciju par personas [persona A] atrašanās vietu lūdzu sniegt nekavējoties, bet ne vēlāk kā līdz 2022.gada 20.decembrim. Savukārt citu prasīto informāciju – ne vēlāk kā līdz 2022.gada 23.decembrim.

Minētā informācija tiek lūgta tiesībsarga kompetences ietvaros, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 11.panta 1.punktu, un 12.pantu.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu